

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर

मराठी विभाग(U.G.)

मराठी विभागाविषयी...

पदवी स्तरावर मराठी विषय – १९३०

पदव्युत्तर स्तरावर मराठी विषय – १९८०

पदवी स्तरावर मराठी विभागाची स्थापना १९३० साली झाली असून पहिले विभागप्रमुख प्रोफेसर एस. एल. पांढरीपांडे होते.

COURSE OUTCOME AND PROGRAMME OUTCOME

PROGRAMME OUTCOMES:

बी. ए. आवश्यक मराठी

१. व्यक्तिमत्त्व विकास साधता येतो.
२. भाषेवर प्रभुत्व निर्माण करता येते.
३. मातृभाषा व साहित्यातून मानवी जीवनव्यवहार समजून घेता येतो.
४. चौकस वाचनातून शब्दसंग्रह वाढतो.
५. नोकरी व रोजगाराच्या संधी शोधता येतात.

बी. ए. सत्र – १ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थी गद्य व पद्य यातील फरक अधोरेखित करेल.
२. विद्यार्थी थोर पुरुषांच्या आणि संतांच्या विचाराचा जीवनव्यवहारात उपयोग करेल.
३. विद्यार्थ्यांना आधुनिक कवितेची, नवकवितेची वैशिष्ट्ये विषद करता येतील.
४. विद्यार्थी महानुभावीय साहित्य ,संत साहित्य, आधुनिक साहित्य यातील भाषाविशेष सांगण्याचा प्रयत्न करेल.
५. विद्यार्थ्यांनी भाषिक संवाद व्यवहाराची मुलतत्त्वे आत्मसात केल्यामुळे प्रभावी संवाद साधता येईल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – १)

घटक १ (गद्य विभाग)

1. पाखाला बाळक पांगुरवणे - म्हाइंभट
2. शिक्षण - जोतीराव फुले
3. तरुणांनो! निर्भय बना,शूर बना – स्वामी विवेकानंद
4. नववर्षाच्या उदयाचलावर उद्योगाचे ध्वजारोपण – राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज
5. कोंकराची कथा - अरविंद गोखले

घटक २ (पद्य विभाग)

1. माय मराठी – मुकुंदराज
2. ज्ञानेश्वरांचे अभंग – संत ज्ञानेश्वर
3. दवाचे थेंब – केशवसुत
4. भंगू दे काठिण्य माझे - बा. सी. मर्ढेकर
5. चार शब्द -नारायण सुर्वे

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

- १ व्यावहारिक मराठी : स्वरूप आणि भूमिका
- २ भाषिक संवादव्यवहाराची मूलतत्त्वे

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

1. वाक्प्रचार-म्हणी संग्रह करणे
2. शब्दसंग्रह वाढविणे,सुविचार संग्रह करणे

3. प्रत्यक्ष संवाद
4. विविध संस्था, ग्रंथालयांना भेट देणे

बी. ए. सत्र – २ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थी स्वतःच्या मनात वैज्ञानिक दृष्टीकोन रुजविण्याचा प्रयत्न करतील.
२. विद्यार्थी मानवी व्यवहार व सामाजिक संबंध यांची फेरमांडणी करेल .
३. विद्यार्थी निसर्गाशी व मातीशी आपले नाते जोपासतांना दिसून येईल.
४. विद्यार्थीचे पत्रलेखन कौशल्य विकसित होईल.
५. सारांश लेखनाने विद्यार्थ्यांचे भाषिक नैपुण्य वाढण्यास चालना मिळेल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – २)

घटक १ (गद्य विभाग)

1. भारतीय लोकशाहीचे भवितव्य काय? – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
2. गाडगेबाबांनी शाळा दिली - सीमा साखरे
3. अजातशत्रू अटलजी – शरद पवार
4. कृष्णविवर - जयंत नारळीकर
5. विवेकवाद - नरेंद्र दाभोळकर

घटक २ (पद्य विभाग)

१. मृण्मयी – इंदिरा संत
२. उषःकाल होता होता – सुरेश भट
३. पुन्हा एकदा – यशवंत मनोहर
४. मेंढरं - विठ्ठल वाघ
५. आई ! मारू नकोस गर्भात – उषाकिरण आत्राम

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

१ पत्रलेखन

२ सारांश लेखन

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

1. स्व-परिचय लिहिणे
2. नोकरीसाठी अर्ज लिहिणे
3. तक्रार पत्र तयार करणे
4. लेख,कथा इत्यादीचा सारांश लिहिणे

बी. ए. सत्र – ३ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. मराठीतील अहिराणी बोलीचा परिचय होईल.
२. विज्ञाननिष्ठ दृष्टीकोन विद्यार्थ्यांच्या मनात रुजेल .
३. प्राचीन, मध्ययुगीन, अर्वाचीन साहित्याची वैशिष्टे अधोरेखित करेल .
४. मुलाखतीचे तंत्र विद्यार्थी आत्मसात करेल.
५. जाहिरात लेखनाची वैशिष्टे सांगण्याचा प्रयत्न करेल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ३)

घटक १ (गद्य विभाग)

1. हत्तीचा दृष्टांत (दृष्टांतपाठ) - केशिराजबास
2. वाचन - गोपाळ गणेश आगरकर
3. सर्प (कथा) –जी. ए. कुलकर्णी
4. आम्ही वानरांच्या फौजा(लघुनिबंध) – श्रीनिवास कुलकर्णी
5. नियतीच्या विक्राळ जबड्यात (मी वनवासी) – सिंधुताई सपकाळ

घटक २ (पद्य विभाग)

1. दोन अभंग – १) पुण्य पर उपकार - संत तुकाराम
२) जे का रंजले गांजले
2. माझी माय सरसोती - बहिणाबाई चौधरी
3. या जागण्यावर शतदा प्रेम करावे – मंगेश पाडगावकर
4. उन्हउतरणी - श्रीधर शनवारे
5 यूनोत पाणी - भुजंग मेश्राम

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

१. मुलाखतीचे तंत्र आणि लेखन प्रक्रिया
२. जाहिरातींची लेखनकौशल्ये (मुद्रित व दृकश्राव्य)

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

- १ संगणकावर मराठी टंकलेखन करणे
- २ मुलाखत घेणे (प्रत्यक्ष)
- ३ जाहिरातीचे लेखन करणे
- ४ विकिपीडियाचा वापर करणे

बी. ए. सत्र – ४ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. मराठी भाषेची लेखन, वाचन व भाषण कौशल्य काही प्रमाणात आत्मसात करता येतात.
२. मराठी साहित्याचा एकूण ऐतिहासिक विकासक्रम समजतो .
३. गद्य आणि पद्य या साहित्यातील संकल्पनाची जाणीव होते.
४. मानवी हक्काची जाणीव विद्यार्थाना कळेल.
५. नवसाहित्याची वैशिष्टे विशद करेल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ४)

घटक १ (गद्य विभाग)

१. राजकर्तव्ये (आज्ञापत्र) –रामचंद्रपंत आमात्य
२. स्वराज्य आणि सुराज्य - लोकमान्य टिळक
३. मध्यान्ह –कुसुमावती देशपांडे
४. अद्वैताचा साक्षात्कार - साने गुरुजी
५. आधार - वि. स. जोग

घटक २ (पद्य विभाग)

१. अभंगवाणी (तीन अभंग) १. पंढरीचे सुख नाही त्रिभुवनी – संत चोखामेळा
२. उपजले विटाळी

३. कोण तो सोवळा
२ क्रांतीचा जयजयकार – कुसुमाग्रज
३ सत्याच्या जातीला – शरच्चंद्र मुक्तिबोध
४ रातझडीचा पाऊस - ना. धों. महानोर
५ माझ्या कवितेची चव – इंद्रजित भालेराव

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

- १ पटकथा व संवादलेखन
२ स्मरणिका व इतर संपादन कार्य

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

- १ संवाद – अभिव्यक्ती (लेखन)
२ पटकथा – वाचन
३ चित्रपटाचे समालोचन करणे (Review of a movie)
४ पटकथा – सादरीकरण व लेखन

बी. ए. सत्र – ५ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थी यादवकालीन भाषावैशिष्ट्यांच्या आधारे मराठी भाषेत झालेल्या बदलांची नोंदणी करेल.
२. विद्यार्थी व्यावहारिक जीवनात थोर महापुरुषांच्या विचारांचे उपयोजन करेल.

३. विद्यार्थाना संत,पंत तसेच आधुनिक साहित्यातील काव्य परंपरेची वैशिष्टे समजावून सांगता येतील.
४. विद्यार्थी समाजाच्या विविध क्षेत्रात आलेल्या बदलांच्या आधारे साहित्याचे मूल्यमापन करेल.
५. विद्यार्थी संहितेचे संपादन करताना संहितेचे वाचन शिस्तशीर करेल व कार्यालयीन लेखन व्यवहाराचे कौशल्य आत्मसात करून व्यावहारिक कौशल्य विकसित करेल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ५)

घटक १ (गद्य विभाग)

- १ साहित्याचा महिमा – विनोबा भावे
- २ तवंग (कथा) - वसंत वऱ्हाडपांडे
- ३ आनंदवन (समिधा : आत्मकथन अंश) – साधना आमटे
- ४ अरण्यातील आत्मभान (ललितबंध) – महेश एलकुंचवार
- ५ घरभरणी (दलित कथा) - उर्मिला पवार

घटक २ (पद्य विभाग)

१. संत नामदेवांची अभंगवाणी १ अमृताहुनि गोड – संत नामदेव
२. भेटीलागी जीवा
२. घनश्याम सुंदरा – होनाजी बाळा
३. एक प्रकारची प्रार्थना – वसंत आबाजी डहाके
४. पाऊस – ग्रेस
५. दुनियेची रीत – सुधाकर गायधनी

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

१. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन प्रकार व कौशल्ये
२. दृकश्राव्य माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

१. पी.पी.टी तयार करून सादर करणे

२. आकाशवाणी, दूरदर्शन करिता लेखन
- ३ ऑनलाइन भाषिक व्यवहार
- ४ विकिपीडिया, आंतरजाल इत्यादींचा वापर

बी. ए. सत्र – ६ (आवश्यक मराठी)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थी साठोत्तरी साहित्यकृतीची वैशिष्ट्ये विषाद करेल.
२. आदिवासी, मार्क्सवादी , अस्तित्ववादी जाणिवांचा शोध घेण्याचा प्रयत्न करेल.
३. विद्यार्थ्यांच्या मनात निसर्गाप्रती ओढ निर्माण होईल.
४. आजच्या तंत्रज्ञानाच्या युगात माणस जोडण्याकरिता संगणकाचा कौशल्यपूर्ण वापर करेल.
६. विद्यार्थी स्वतःच्या वाचनाच्या कक्षा वृद्धीगत करण्याकरिता ग्रंथपरीक्षण करण्यास प्रवृत्त होईल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ६)

घटक १ (गद्य विभाग)

1. भक्तिपंथ व महाराष्ट्र संस्कृती – प्रा. गं. बा. सरदार
2. भारतीयत्वाची संकल्पना आणि मराठी साहित्य – डॉ. सुधीर रसाळ
3. भुताचा जन्म (कथा-विनोदी) – द. मा. मिरासदार
4. हिराबाई (व्यक्तिचित्र) - पु. ल. देशपांडे
5. सामना (एकांकिका) - सतीश आळेकर

घटक २ (पद्य विभाग)

१ दोन भारुडे १ विंचू २ एडका – संत एकनाथ

२श्रावणमासाचे गाणे – बालकवी

३ घन तमी शुक्र बघ राज्य करी – भा. रा. तांबे

४वाटेवर काटे वेचित चाललो - अनिल

५अजून वादळ उठले नाही –ज्योती लांजेवार

घटक ३ (व्यावहारिक मराठी)

१ भाषांतर आणि अनुवाद : स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये

२ मराठी शुद्धलेखन आणि मुद्रितशोधन

घटक ४ (उपयोजित मराठी)

१. मराठी शुद्धलेखनाचे कोणतेही १० नियम

२ मुद्रितशोधन नियम

१. मराठी शुद्धलेखन नियमांच्या आधारे प्रत्यक्ष मुद्रितशोधन

४ ग्रंथपरीक्षण करणे

PROGRAMME OUTCOMES:

बी. ए. मराठी साहित्य

१. व्यक्तिमत्त्व विकास साधता येतो.

२. भाषेवर प्रभुत्व निर्माण करता येते.

३. मातृभाषा व साहित्यातून मानवी जीवनव्यवहार समजून घेता येतो.

४. चौकस वाचनातून शब्दसंग्रह वाढतो.

५. नोकरी व रोजगाराच्या संधी शोधता येतात.

बी. ए. सत्र – १ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थाना कविता, कथा, कादंबरी, नाटक, आत्मचरित्र, आत्मकथन या साहित्य प्रकारासंदर्भात विवेचन करता येईल.
२. विद्यार्थी चरित्र- आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकारातील वेगळेपणा स्पष्ट करेल.
३. विद्यार्थी कल्पित आणि काल्पनिक यातील फरक विचारात घेईल.
४. विद्यार्थ्यांना ललित साहित्य व लालिलेत्तर साहित्य यांचे विविध घटकाच्या आधारे वर्गीकर करता येईल.
५. विद्यार्थी दैनंदिनीचे लेखन करण्यासाठी प्रवृत्त होईल.

(अभ्यासक्रम- सत्र - १)

घटक एक

- I) आत्मचरित्र: एक वाङ्मयप्रकार : संकल्पना, स्वरूप, उगम आणि विकास
- II) आत्मचरित्र वाङ्मय प्रकाराची घटकतत्त्वे व वैशिष्ट्ये
- III) मराठीतील आत्मचरित्र वाङ्मय : ऐतिहासिक वाटचाल

घटक दोन माझी जन्मठेप (आत्मचरित्र) वि.दा.सावरकर
(परचुरे प्रकाशन मंदिर, मुंबई)

- I) माझी जन्मठेप: कथावस्तू, आणि विविध व्यक्तिरेखा
- II) माझी जन्मठेप: आशय, प्रतिपाद्य आणि जीवनदर्शन
- III) माझी जन्मठेप: निवेदनशैली, संवादशैली, भाषाशैली आणि अभिव्यक्ति वैशिष्ट्ये

घटक तीन प्रतिभा साधन - ना. सी. फडके

(देशमुख अन्ड कंपनी पब्लिशर्स प्रा. लि. पुणे)

या ग्रंथातील खालील दोन प्रकरणे अभ्यासक्रमात राहतील.

- I) विषयाचे औचित्य
- II) ललित वाङ्मयाचे स्वरूप व कार्य

घटक चार मराठी भाषेचे उच्चारशास्त्र

- I) मराठी वर्णमाला आणि त्यांची उच्चारस्थाने
- II) उच्चारानुसारी लेखन पद्धती
- III) मराठी स्वरांची उच्चार पद्धती
- IV) शुद्ध उच्चारण आणि प्रमाणलेखन : अनुबंध

बी. ए. सत्र - २ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थांच्या मनात नाटक या साहित्यप्रकाराविषयी आवड निर्माण होईल.
२. विद्यार्थांना नाटक या साहित्यप्रकाराचे घटक स्पष्ट करता येतील.
३. विद्यार्थी सभोवतालच्या वास्तव जीवनातील समस्यांचे निवारण करण्यासाठी प्रवृत्त होईल .
४. विद्यार्थी स्वतःला आलेल्या जीवनानुभवाची क्रमवार मांडणी करेल.
५. विद्यार्थी ललित साहित्यातील सौंदर्याचा शोध घेण्याचा प्रयत्न करेल.

(अभ्यासक्रम- सत्र - २)

घटक एक

- I) नाटक: कलाप्रकार आणि वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्वरूप
- II) नाटकाचे विविध घटक
- III) मराठी रंगभूमीचा स्थूल आढावा.

घटक दोन

नटसम्राट (नाटक) - वि. वा. शिरवाडकर
(पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई)

- I) नटसम्राट: कथावस्तू व इतर व्यक्तिरेखा
- II) नटसम्राट: प्रतिपाद्य, आशय आणि शोकात्मिका
- III) नटसम्राटची शैली वैशिष्ट्ये

घटक तीन

: प्रतिभा साधन - ना.सी.फडके

प्रस्तुत सत्रात या पुस्तकातील खालील दोन प्रकरणे अभ्यासात राहतील.

- I) समर प्रसंग
- II) व्यक्तिदर्शन

घटक चार

वाङ्मयीन संकल्पना : वाचन व आकलन

- I) 'वाङ्मय' आणि 'साहित्य': संकल्पना व भावार्थ
- II) प्राचीन, मध्ययुगीन व अर्वाचीन: कालिक संकल्पना
- III) प्रमुख मराठी वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्पष्टीकरण (काव्य, कथा,

कादंबरी व नाटक)

- IV) आधुनिक मराठी साहित्य: संकल्पना व अर्थपरीघ

बी. ए. सत्र – ३ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. 'कविता ' या आकृतीबांधाची तसेच 'आधुनिक स्फुट भावकविता ह्या प्रकारची माहिती व ज्ञान .
२. १९६० नंतरच्या कालखंडातील विविध प्रवृत्ती व प्रवाह यांची ओळख .
३. कवितांचा भावार्थ कसा समजून घ्यायचा कवितेच्या विविध घटकांचे कोणते असते ह्याची समजवृद्धी.
४. भारतीय साहित्यशास्त्रातील काही मुलभूत संकल्पनांचे परिचय .
५. काव्यलक्षणे कोणती व काव्याची प्रयोजने कोणती ह्याची माहिती.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ३)

घटक एक	कविता : व्याख्या, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये काव्याचे विविध घटक आणि काव्यप्रकार स्वातंत्र्योत्तर मराठी काव्याचा स्थूल इतिहास
घटक दोन	साठोत्तरी मराठी कविता (संपादन व प्रस्तावना डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, डॉ. राकेश कभे, डॉ. मिलिंद साठे) (१९६० ते २००० या कालखंडातील निवडक प्रातिनिधिक कवितांचा संपादित काव्यसंग्रह संपादन : रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ मराठी अभ्यास मंडळ)
ना. धों. महानोर	
	I) ह्या नभाने ह्या भुईला II) रातझडीचा पाऊस III) हिरव्या पानात पानात
ग्रेस	
	I) पाऊस II) आई III) ओळख
यशवंत मनोहर	
	I) काढिला खणुनि काळोख

- II) यापुढे
III) माणसांसाठी आरती
- म. म. देशपांडे
I) अंतरिक्ष फिरलो पण
II) तहान
III) माझे मीपण दिसेना
- सुरेश भट
I) एवढे दे पांडुरंगा!
II) उषःकाल होता होता
III) रंग माझा वेगळा
- वसंत आबाजी डहाके
I) समुद्र कोंडून पडलाय
II) कत्तल
III) मुलं हसताहेत
- विठ्ठल वाघ
I) तिफन
II) मेंढरं
III) पर्हाटी
- अरुणा ढेरे
I) मंत्राक्षरे
II) गाण्याच्या जन्मासाठी
III) निरंजन
- प्रभा गणोरकर
I) जुन्या घराच्या कविता
II) तूही असे
III) विवर्त
- इंद्रजित भालेराव
I) माझ्या कवितेची चव
II) आभाळ दऊत
III) माझ्या गावाकडे चल माझ्या दोस्ता
निवडक मराठी कविता: कवितांतील आशयसूत्रे
निवडक मराठी कविता: कवितांची शैलीवैशिष्ट्ये
(शब्दकळा, प्रतिमा, छंद-वृत्त, इत्यादी)
(घटक दोन चा अभ्यास अभ्यासक्रमातील पुस्तकाच्या आधारे)

घटक तीन	अभिनव काव्यप्रकाश - रा.श्री.जोग (व्हिनस प्रकाशन, पुणे)
	या ग्रंथातील पुढील दोन प्रकरणे अभ्यासक्रमात राहतील.
	I) काव्यलक्षण
	II) काव्याचे प्रयोजन
घटक चार	वाङ्मयीन संकल्पना: वाचन व आकलन
	I) ललित साहित्य आणि ललितेतर साहित्य
	II) विविध कलाप्रकार आणि त्यांची माध्यमे
	III) साहित्य: एक कलाप्रकार
	IV) साहित्यकलेची विविध घटकतत्त्वे

बी. ए. सत्र - ४ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. कथा या आकृतीबंधाची माहिती व ज्ञान क्षेत्रे .
२. १९६० नंतर कालखंडातील विविध कथा प्रवाहांचा परिचय
३. कथांचा आशय समजून घेता येतो.
४. शब्दशक्तीचा विचार लक्षात येतो.
५. अलंकाराची माहिती मिळते .

(अभ्यासक्रम- सत्र - ४)

घटक एक

- I) कथा वाङ्मयप्रकार: व्याख्या, संकल्पना व स्वरूप
- II) 'कथा' या वाङ्मयप्रकाराचे विविध घटक आणि वैशिष्ट्ये
- III) मराठी कथा: स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर वाटचाल

घटक दोन साठोत्तरी मराठी कथा (संपादन व प्रस्तावना डॉ. सोपानदेव पिसे, डॉ. दत्तात्रय वाटमोडे, डॉ. व्यंकटेश पोटफोडे)

(१९६० ते २००० या कालखंडातील १० निवडक कथाकारांच्या प्रातिनिधिक १० कथांचा संग्रह)

१. ताटातूट - उद्धव शेळके

२. धास्ती - मनोहर तल्हार
  ३. सत्य - रवींद्र शोभणे
  ४. मरी आईला केला नवस - ना. रा. शेंडे
  ५. दावणीचा बैल - बाबाराव मुसळे
  ६. गोष्ट संध्याकाळची - वासुदेव मुलाटे
  ७. मोर्चा - केशव मेश्राम
  ८. पिंटीची गोष्ट - नागनाथ कोत्तापल्ले
  ९. अम्मा - प्रिया तेंडुलकर
  १०. घे गगनभरारी - लक्ष्मण टोपले
- I) साठोत्तरी मराठी कथांतील विविध आशयसूत्रे
 II) साठोत्तरी मराठी कथा: व्यक्तिचित्रण व समाजदर्शन
 III) साठोत्तरी कथेची विविध शैलीवैशिष्ट्ये
 (घटक 'दोन' चा अभ्यास अभ्यासक्रमातील पुस्तकाच्या आधारे)
 अभिनव काव्यप्रकाश - रा. श्री. जोग
 (व्हिनस प्रकाशन, पुणे)

घटक तीन

या ग्रंथातील पुढील दोन प्रकरणे अभ्यासक्रमात राहतील.

- I) अर्थविचार आणि शब्दशक्ती
- II) अलंकार विचार

घटक चार :

मराठी छंद – वृत्त: वाङ्मयीन कौशल्यांचा अभ्यास

- I) छंद-वृत्त-लय: संकल्पना व अर्थ
- II) अक्षरगणवृत्त: स्वरूप व घटक (मंदाक्रांता, शार्दूलविक्रीडीत, भुजंगप्रयात, पृथ्वी)
- III) जाति-मात्रावृत्त: स्वरूप व घटक (पादाकुलक, दिंडी, आर्या व बालानंद)

- IV) अक्षरछंद: स्वरूप व घटक (ओवी आणि अभंग)

बी. ए. सत्र – ५ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थ्यांना महानुभावीय साहित्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येतील.
२. विद्यार्थी महानुभावांचे साहित्य, संत साहित्य आणि पंडिती साहित्य यातील बारकावे अधोरेखित करेल.

३. विद्यार्थी दलित साहित्याचे स्वरूप व प्रेरणा यांचा शोध घेऊन त्यासंदर्भात सांगोपांग चर्चा करतील.
४. १९६० नंतरच्या साहित्यप्रवाहातील दलित साहित्याचे वेगळेपण विद्यार्थी सिद्ध करेल .
५. विद्यार्थीना भाषेची वैशिष्ट्ये उदाहरणासह व्यक्त करता येईल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ५)

घटक एक

- I) कादंबरी: व्याख्या, संकल्पना आणि स्वरूप
- II) 'कादंबरी' या वाङ्मयप्रकाराचे विविध घटक आणि वैशिष्ट्ये
- III) मराठी कादंबरीची ऐतिहासिक वाटचाल: स्थूल आढावा

घटक दोन

- पूर्णात्मायची लेकरं (कादंबरी) - गोपाल नीलकंठ दांडेकर (मृण्मयी प्रकाशन, पुणे)
- I) पूर्णात्मायची लेकरं: कथानक आणि व्यक्तिचित्रण
  - II) पूर्णात्मायची लेकरं: आशय, समाजचित्रण व जीवनदर्शन
  - III) पूर्णात्मायची लेकरं: भाषा, निवेदन, संवाद, शैलीवैशिष्ट्ये

घटक तीन

- दलित साहित्य: एक आकलन - डॉ. बाळकृष्ण कवठेकर (मेहता प्रकाशन, पुणे)

या ग्रंथातील पुढील तीन प्रकरणे अभ्यासक्रमात राहतील.

- I) तत्त्वचर्चा
- II) दलित कथा
- III) दलित आत्मकथा

घटक चार

- अलंकार आणि प्रतिमा: वाङ्मयीन कौशल्यांचा अभ्यास
- I) अलंकार: संकल्पना व स्वरूप
  - II) शब्दालंकार (यमक, अनुप्रास व श्लेष)
  - III) अर्थालंकार: संकल्पना व स्वरूप (उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपक, दृष्टांत)
  - IV) प्रतिमा : अर्थ आणि प्रकार.

बी. ए. सत्र – ६ (मराठी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. विद्यार्थी चरित्र व आत्मचरित्र यातील फरक अधोरेखित करेल.
२. प्राचीन- मध्ययुगीन साहित्याचे वेगळेपण विद्यार्थी विषद करेल.
३. संत साहित्य, शाहिरी वांगमय , बखर साहित्य या संकल्पना स्पष्ट करता येतील.
४. विद्यार्थाना स्वन, पद, यातील फरक अधोरेखित करता येईल.
५. प्रमाणभाषा व बोली यातील सहसंबंध सांगून बोलीचे महत्व विशद करता येईल.

(अभ्यासक्रम- सत्र – ६)

घटक एक

- I) चरित्र: एक वाङ्मयप्रकार: स्वरूप आणि संकल्पना
- II) 'चरित्र' या वाङ्मयप्रकाराचे घटक आणि वैशिष्ट्ये
- III) मराठीतील चरित्र वाङ्मयाचा इतिहास: प्राचीन ते अर्वाचीन

घटक दोन

- एक होता कार्कर (चरित्र) - वीणा गव्हाणकर (राजहंस प्रकाशन, पुणे)
- I) एक होता कार्कर: कथावस्तू आणि व्यक्तिचित्रण
- II) एक होता कार्कर: समाजदर्शन आणि जीवनदर्शन
- III) एक होता कार्कर: चरित्राची शैलीवैशिष्ट्ये

घटक तीन

- प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - ल.रा.नसिराबादकर (फडके प्रकाशन, कोल्हापूर)

या ग्रंथातील पुढील चार प्रकरणे अभ्यासक्रमात आहेत.

- १) महानुभावांची साहित्यसरिता
- २) ज्ञानदेवे रचिला पाया
- ३) नामयाची वाणी अमृताची खाणी
- ४) तुका झालासे कळस

घटक चार

- वाङ्मयीन शैली आणि तंत्र
- I) भाषाशैली: गद्य आणि पद्य
- II) शब्दकळा: गद्य आणि पद्य
- III) वाक्यरचना आणि वाक्यशैली
- IV) वाङ्मयप्रकार आणि भाषाशैली

एम. ए. मराठी

PROGRAMME OUTCOMES:

१. मराठी भाषा व मराठी साहित्य यांचे स्वरूप आणि अंतरंग समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.

२. मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांची निर्मितीप्रक्रिया व विकासप्रक्रिया यासंबंधी विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता समृद्ध होईल.
३. मराठी साहित्यातील साहित्यकृती, साहित्यनिर्माते, साहित्यरूप यांच्यासंबंधी विद्यार्थ्यांला सखोल, सूक्ष्म व सापेक्षी ज्ञानप्राप्ती होईल .
४. मराठी भाषारूप , या भाषेची निर्मितीप्रक्रिया व विकाप्रक्रिया , भाषाविज्ञान , भाषिक व्यवहार या प्रक्रियेला समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
५. मराठी साहित्यातील विविधांगी अभिव्यक्तीरूपासंबंधी व त्यातील नानाविध उपप्रकारासंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान समृद्ध होऊन त्याचे वान्मयीन व्यक्तीमत्व आकारास येईल.

एम. ए. मराठी सत्र – १ (अभ्यासपत्रिका - १) प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी साहित्याचा इतिहास

COURSE OUTCOMES:

१. साहित्येहासाची संकल्पना व मध्ययुगीन मराठी साहित्याचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल .
२. मध्ययुगीन मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह आणि या साहित्याचे अंतरंग यासंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान प्रगत होईल.
३. मध्ययुगीन मराठी साहित्याचा विविध धर्म , पंथ व संप्रदाय यांच्याशी असलेला अनुबंध समजून घेण्यास सक्षम होईल.
४. मध्ययुगीन मराठी साहित्याच्या इतिहासाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांमध्ये नैतिक व आत्मिक मूल्यवृद्धी होईल.
५. मध्ययुगीन मराठी साहित्याच्या इतिहासाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांचे मानवतावादी व्यक्तिमहत्व आकारास येईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक -१

- साहित्येतिहास: संकल्पना व स्वरूप
- मराठी भाषा, साहित्य व महाराष्ट्र संस्कृती: प्रारंभकालीन जडणघडण
- प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी साहित्याची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
- प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी साहित्य: प्रेरणा व अंतरंग

घटक - २

- प्राचीन मध्ययुगीन मराठी पद्य: निर्मिती व स्वरूप
- प्राचीन मध्ययुगीन मराठी गद्य: निर्मिती व स्वरूप
- प्राचीन मध्ययुगीन विविध पंथ - संप्रदाय आणि त्यांचे कार्य
- विविध पंथसापेक्ष वाङ्मयनिर्मिती

घटक - ३

- मराठी संतसाहित्य - स्वरूप व अंतरंग
- संतसाहित्याची जडणघडण
- मराठी पंडिती साहित्य: स्वरूप व अंतरंग
- मध्ययुगीन पंडिती साहित्याची जडणघडण
- मध्ययुगीन मराठी साहित्याची विविध प्रचार-प्रसारमाध्यमे

घटक - ४

- मराठी शाहिरी वाङ्मय : स्वरूप व अंतरंग
- मराठी शाहिरी वाङ्मयाची जडणघडण
- मराठी बखर वाङ्मय : स्वरूप व अंतरंग
- मराठी बखर वाङ्मयाचा व प्रमुख बखरींचा स्थूल परिचय

एम. ए. मराठी सत्र – १ अभ्यासपत्रिका - २ (साहित्यशास्त्र)

COURSE OUTCOMES:

१. साहित्यशास्त्राची संकल्पना व साहित्यशास्त्राचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. भारतीय व मराठी साहित्यशास्त्रातील विविध सिद्धांतांच्या संबंधात विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता विश्लेषणक्षमता वृद्धिंगत होईल .

३. साहित्यशास्त्राच्या अभ्यासामधून भारतीय व मराठी साहित्यमिमांसा यासाबंधीचे विद्यार्थींचे ज्ञान प्रगत होईल.
४. साहित्यशास्त्राच्या अभ्यासाआधारे विद्यार्थी साहित्यासबंधी सौंदर्यशास्त्रीय व सौधान्तिक चिकित्सा करण्यास सक्षम होईल
५. साहित्यशास्त्राच्या अभ्यासाआधारे विद्यार्थीला सर्जनशील साहित्यासबंधी समीक्षादृष्टी व संशोधनदृष्टी प्राप्त होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

- साहित्यशास्त्र : संकल्पना व स्थूल स्वरूप
- ललित व ललितेतर साहित्य
- साहित्याचे घटक
- साहित्याचे प्रयोजन
- साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया

घटक - २

- भारतीय साहित्यशास्त्र: भारतीय साहित्यमीमांसकांच्या संदर्भात उगम व जडणघडणीचा स्थूल परामर्श
  - शब्दशक्ती : प्रकार व स्वरूप
  - अलंकार विचार: स्वरूप व अंतरंग
  - रस विचार: विविध उपपत्ती, स्वरूप व अंतरंग

घटक - ३

- ध्वनी विचार: स्वरूप व अंतरंग
- रीती विचार: स्वरूप व अंतरंग
- वक्रोक्ती विचार: स्वरूप व अंतरंग
- औचित्य विचार: स्वरूप व अंतरंग

घटक - ४

- बा. सी. मर्ढेकर यांचा साहित्यविचार व त्यांचे साहित्यसिद्धांत
- शरच्चंद्र मुक्तिबोध यांचा मानुषता सिद्धांत
- रा. भा. पाटणकर यांचा द्विध्रुवात्मकतेचा सिद्धांत
- द. ग. गोडसे यांचा पोतविचार
- भालचंद्र नेमाडे यांचा देशीयतेचा विचार

एम. ए. मराठी सत्र – १ अभ्यासपत्रिका - ३ (नाटक) विशेष वांग्मयप्रकार

COURSE OUTCOMES:

१. वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना व नाटक या वाङ्मयप्रकारचे स्वरूप समजून विद्यार्थी घेण्यास सक्षम होईल.
२. नाटक वांग्मयप्रकारातील विविध साहित्यकृतींमधून प्रकट होणाऱ्या आशयतत्वांचे आकलन, आस्वादन व समीक्षण करण्यास विद्यार्थी तयार होईल.
३. नाटक वांग्मयप्रकारातील विविध साहित्यकृतींच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांचे सामाजिक व जीवनविषयक भान अभिवृद्ध होईल.
४. नाटक वांग्मयप्रकाराच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची वाङ्मयीन व सौंदर्यात्मक दृष्टी अभिवृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक -१

नाटक : कलाप्रकार आणि वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्वरूप
नाटक : संहितामूल्य व प्रयोगमूल्य
नाटकाचे घटक
मराठी नाटकांची ऐतिहासिक जडणघडण

घटक -२

संगीत सौभद्र - बळवंत पांडुरंग किलोस्कर
संगीत शारदा - गोविंद बल्लाळ देवल

घटक -३

मी जिंकलो मी हरलो- विजय तेंडुलकर
एक शून्य बाजीराव - चिं. त्र्यं. खानोलकर

घटक - ४

स्पर्श - जयवंत दळवी

किरवंत - प्रेमानंद गज्जी

एम. ए. मराठी सत्र – १ अभ्यासपत्रिका - ४ (संत ज्ञानेश्वर) विशेष ग्रंथकार

COURSE OUTCOMES:

१. साहित्यक्षेत्रातील विशेष ग्रंथकाराच्या अभ्यासाची संकल्पना व या अभ्यासाला समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. विशेष ग्रंथकाराच्या अभ्यासामधून लेखकाचे व्यक्तिमत्व व साहित्यनिर्मिती यांचा परस्परसंबंध , लेखककालीन पर्यावरण , लेखाकावरील प्रभावरूप लेखकाच्या व्यक्तित्वाची जडणघडण यासांबंधीचे विद्यार्थीचे ज्ञान अभिवृत्त होईल.
३. संत ज्ञानेश्वर यांच्या साहित्यातून प्रकट होणाऱ्या आशयतत्वांच्या अभ्यासामधून विद्यार्थीचे अनुभवविश्व व त्याची जीवनदृष्टी समृद्ध होईल.
४. संत ज्ञानेश्वर यांच्या साहित्याच्या अभिव्यक्तीरूपांच्या अभ्यासामधून विद्यार्थीचे भाषिक ज्ञान व वाङ्मयीन अभिरूची अभिवृद्ध होईल.
५. संत ज्ञानेश्वर यांच्या साहित्याच्या अभ्यासामधून विद्यार्थीचे नैतिक व धर्मसंस्कारशील व्यक्तिमत्व आकारास येईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

विशेष ग्रंथकाराचा अभ्यास : संकल्पना व स्वरूप
लेखकाचे व्यक्तिमत्व व साहित्यनिर्मिती : परस्परसंबंध
यादवकालीन महाराष्ट्रीय सामाजिक, सांस्कृतिक व धार्मिक पर्यावरण
संत ज्ञानेश्वर यांचे जीवनचरित्र व व्यक्तित्वाची जडणघडण

घटक - २

ज्ञानेश्वरी - अध्याय पहिला (संपा. डॉ. मदन कुलकर्णी)

ज्ञानेश्वरी - अध्याय बारावा (संपादक- प्रा. श्री. मा. कुलकर्णी)

घटक - ३

चांगदेव पासष्टी (संपादक - स्वामी नित्यबोधानंदतीर्थ, म. रा. सा. आणि संस्कृती मंडळ)

अमृतानुभव (संपादक - म. शं. गोडबोले, प्रसाद प्रकाशन, पुणे)

घटक -४

हरिपाठाचे अभंग संपा. डॉ. मदन कुलकर्णी व

डॉ. आरती कुलकर्णी

ज्ञानेश्वरांचे निवडक शंभर अभंग (अपार्थिवाचे गाणे) संपा. डॉ. नागनाथ कोतापल्ले व
डॉ. द. ता. भोसले

एम. ए. मराठी सत्र – २ अभ्यासपत्रिका -१ (आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास) **COURSE OUTCOMES:**

१. आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकार, प्रवृत्ती व प्रवाह यांचा इतिहास समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. अव्वल इंग्रजी कालखंड , स्वातंत्रपूर्व कालखंड, स्वतंत्र्योत्तर कालखंड, नव्वदोत्तरी कालखंड या कालखंडातील मराठी साहित्याचा इतिहासपट यासंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
३. आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांची व साहित्याप्रवाहांची निर्मितीप्रक्रिया व त्यांची जडणघडण यासंबंधी विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता विकसित होईल.
४. आधुनिक मराठी साहित्याच्या इतिहासाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची आधुनिक वाङ्मययेतिहासविषयक विचारदृष्टी समृद्ध होईल.
५. आधुनिक मराठी साहित्याच्या इतिहासाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची साहित्येतिहासाकडे पाहण्याची ऐतिहासिक , चिकित्सक व आंतरविद्याशास्त्रीय दृष्टी विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

अव्वल इंग्रजी कालखंडातील राजकीय- सामाजिक-सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
अव्वल इंग्रजी कालखंडातील आधुनिक मराठी साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया
अव्वल इंग्रजी कालखंडातील मराठी साहित्य : स्वरूप व आशयसूत्रे
अव्वल इंग्रजी कालखंडातील महाराष्ट्रीय प्रबोधनपर्व आणि आधुनिक मराठी
साहित्याची जडणघडण

घटक -२

मराठी नियतकालिके, त्यातील वाङ्मयाचे स्वरूप आणि त्यांचे मराठी
वाङ्मयनिर्मितीतील योगदान

मराठी निबंधवाङ्मय : स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर मराठी निबंधवाङ्मयाचा विविध
टप्प्यांतील इतिहास

मराठी कविता : स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर मराठी काव्याची ऐतिहासिक वाटचाल
मराठी कादंबरीची ऐतिहासिक वाटचाल (स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर)

घटक -३

१. स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर मराठी नाटकांचा इतिहास
२. मराठी कथा : स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर मराठी कथेचा स्थूल इतिहास
३. मराठीतील चरित्र आत्मचरित्र वाङ्मय : स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर वाटचाल
४. मराठीतील समीक्षा : ऐतिहासिक जडणघडण व प्रवास

घटक -४

गांधीवादी मराठी साहित्य : स्थूल इतिहास
दलित आंबेडकरवादी मराठी साहित्य : स्थूल इतिहास
स्त्रीवादी मराठी साहित्य : स्थूल इतिहास
ग्रामीण मराठी साहित्य : स्थूल इतिहास

**एम. ए. मराठी सत्र – २ अभ्यासपत्रिका -२ (आधुनिक
मराठी कविता)**

COURSE OUTCOMES:

१. आधुनिक मराठी कवितेची निर्मितीप्रक्रिया व या कवितेचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. आधुनिक मराठी कवितेच्या महत्त्वपूर्ण टप्प्याच्या संबंधात व या कवितेच्या ऐतिहासिक जडणघडणीच्या संबंधात विद्यार्थ्यांचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
३. आधुनिक मराठी कविता या साहित्यप्रकारामधील विविध काव्यकृतीतील आशयतत्त्वाचे आकलन व आस्वादन करण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
४. आधुनिक मराठी कविता या साहित्यप्रकारामधील विविध काव्यकृतीतील अभिव्यक्तीरूपासंबंधी विद्यार्थ्यांची भाषिक आकलनक्षमता व काव्यविषयक अभिरूची समृद्ध होईल.
५. आधुनिक मराठी कविता या साहित्यप्रकारामधील विविध काव्यकृतीच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची जीवनदृष्टी, सौंदर्यदृष्टी व संवेदनक्षमता समृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक -१

आधुनिक मराठी कविता : - संकल्पना आणि स्वरूप

आधुनिक कविता : घटक आणि तत्त्वे

आधुनिक मराठी कवितेची आशय आणि अभिव्यक्तिरूपे

आधुनिक मराठी कवितेचे महत्त्वपूर्ण टप्पे व आधुनिक कवितेची ऐतिहासिक

जडणघडण

घटक -२

हरपले श्रेय (केशवसुतांची निवडक कविता) संपादक - रा. श्री. जोग

तांबे यांची समग्र कविता प्रस्तावना - रा.श्री.जोग (व्हिनस प्रकाशन)

घटक -३

मढेकरांची कविता : बा. सी. मढेकर

ग्रामगीता (अध्याय १२, १९, २०) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज (ग्रामशुद्धी, जीवनशिक्षण, महिलोन्नती)

घटक-४

अंतरिक्ष फिरलो पण (म.म. देशपांडे यांची निवडक कविता) संपादक-डॉ.द.भि.
कुलकर्णी व डॉ. श्याम माधव धोंड
मराठी दलित कविता संपादक बी. रंगराव (साहित्य अकादमी)

एम. ए. मराठी सत्र – २ अभ्यासपत्रिका -३ (मराठी निबंध वाङ्मय)

COURSE OUTCOMES:

१. मराठी निबंध वाङ्मयाची संकल्पना व मराठी निबंध वाङ्मयाचे स्वरूप घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. मराठीतील ललित निबंध व वैचारिक निबंध या निबंध वाङ्मयाच्या वाटचालीसंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
३. मराठीतील वैचारिक निबंधकारांनी लिहिलेल्या निबंधवाङ्मयाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची वैचारिक, तार्किक व तात्विक दृष्टी समृद्ध होईल.
४. मराठीतील ललित निबंधकारांनी लिहिलेल्या निबंधवाङ्मयाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांची संवेदनशील, सौंदर्यात्मक वृत्ती व वाङ्मयीन अभिरूची समृद्ध होईल.
५. मराठी निबंधवाङ्मयाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांला वैचारिक तसेच ललित निबंधलेखनाची समाजहितकारक व जीवनसौंदर्यवाडी दृष्टीकोन विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

१. निबंध : उगम, संकल्पना आणि स्वरूप
२. वैचारिक निबंध : प्राचीन व अर्वाचीन अनुबंध

३. 'निबंध' ह्या आकृतिबंधाची घटकतत्त्वे
४. वैचारिक निबंधाची वाटचाल : स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर कालखंड
घटक -२
लोकहितवादींची शतपत्रे : संपादक - पु. ग. सहस्रबुद्धे (साहित्य अकादमी)
चिपळूणकर लेखसंग्रह - संपादक - मा. ग बुद्धिसागर (साहित्य अकादमी)
- घटक -३
विनोबा सारस्वत - संपादक राम शेवाळकर (साहित्य अकादमी)
भारताचा राष्ट्रवाद (पु. ग. सहस्रबुद्धे यांचे निवडकलेख) - संपादक स.ह. देशपांडे व
य. शं. लेले
- घटक -४
भजन - नरहर कुरुंदकर
नव्या युगाची स्पंदने (गं. बा. सरदार यांचे लेख) - संपादक प्र. चिं. शेजवलकर

एम. ए. मराठी सत्र – २ अभ्यासपत्रिका -४ (संशोधनशास्त्र)

COURSE OUTCOMES:

१. संशोधनाची संकल्पना व संशोधनाचे स्वरूप समजून घेण्यासाठी विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. संशोधनाचे विविध प्रकार, भाषा क्षेत्रातील व वाङ्मय क्षेत्रातील संशोधनप्रक्रीयेसंबंधी व संशोधनव्यवहारासंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
३. वाङ्मय संशोधनाची विविध अभ्यासक्षेत्रे विद्यार्थ्यांला अवगत होतील व या संशोधनक्षेत्रातील संशोधनासंबंधी विद्यार्थ्यांची चिकित्सक, तार्किक व तात्विक दृष्टी समृद्ध होईल.
४. संशोधनशास्त्राच्या अभ्यासामधून विद्यार्थी साहित्यविषयक विविध प्रश्न सोडवण्यास सक्षम होईल व त्याला संशोधनविषयक दिशा प्राप्त होईल.

५. संशोधनशास्त्राच्या अभ्यासामधून विद्यार्थी प्रत्यक्ष संशोधनकार्य करण्यास सक्षम होईल व त्याचीसंशोधनदृष्टी अभिवृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

संशोधन : संकल्पना व स्वरूप
संशोधनाचे हेतू व प्रयोजन
संशोधनाची आवश्यकता
उत्तम संशोधकाचे गुणविशेष
संशोधनाची प्रक्रिया

घटक - २

संशोधनाचे प्रकार व व्याप्ती - विज्ञान संशोधन, सामाजिक संशोधन, भाषिक संशोधन, साहित्य व कला

संशोधन

भाषा क्षेत्रातील संशोधनाचे स्वरूप
वाङ्मय क्षेत्रातील संशोधनाचे स्वरूप
वाङ्मय संशोधनाच्या विविध पद्धती

वाङ्मय संशोधनाची साधने -पुस्तके, नियतकालिके, कोशवाङ्मय, सूचिवाङ्मय, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट इत्यादि

घटक -३

वाङ्मय संशोधनाची विविध अभ्यासक्षेत्रे
साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन
साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधन
लेखकनिष्ठ संशोधन
कालखंडनिष्ठ संशोधन
भाषिक संशोधन
लोकसाहित्यविषयक संशोधन
तौलनिक साहित्याभ्यास

घटक -४

संशोधन आराखड्याचे लेखन व प्रारूपाची मांडणी :
संशोधन समस्या व समस्येची मांडणी
संशोधनाची उद्दिष्टे
संशोधनाचे गृहितक

संशोधन सामग्री व साधने
संशोधनाची अभ्यासपद्धती
संदर्भ सूची, परिशिष्टे व इतर

एम. ए. मराठी सत्र – ३ अभ्यासपत्रिका -१ (प्राचीन व मध्ययुगीन कविता) COURSE OUTCOMES:

१. प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी कवितेचे स्वरूप व या कवितेतील प्रवाह घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी कवितेच्या ऐतिहासिक जडणघडणी व प्राचीन व मध्ययुगीन कवींची काव्यविषयक कामगिरी यांच्या संबंधात विद्यार्थींचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
३. प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी कविता या साहित्य क्षेत्रामधील विविध काव्यकृतीतील अभिव्यक्तीरूपासबंधी विद्यार्थींची भाषिक आकलनक्षमता व काव्य विषयक भूमिका समृद्ध होईल.
४. प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी कविता या साहित्यक्षेत्रातील विविध काव्यकृतीतील विद्यार्थींची भाषिक आकलनक्षमता व काव्यविषयक भूमिका समृद्ध होईल.
५. प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी कविता या साहित्याक्षेत्रामधील विविध काव्यकृतींच्या अभ्यासामधून विद्यार्थींमध्ये मध्ययुगीन कवींच्या भूमिकेची जीवनदृष्टी व काव्यदृष्टी अभिवृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

प्राचीन मध्ययुगीन मराठी काव्यांचे स्वरूप
प्राचीन मध्ययुगीन मराठी काव्यातील विविध आशयतत्त्वे
प्राचीन मध्ययुगीन मराठी काव्याची अभिव्यक्तिरूपे
प्राचीन मध्ययुगीन मराठी काव्याचे विविध प्रवाह व इतिहास

घटक - २

महाद्वाराच्या पायरीशी संपादक - हेमंत इनामदार
एकनाथ वाङ्मयदर्शन संपादक - भगवंत देशमुख (साहित्य अकादमी)

घटक - ३

तुकारामांचे निवडक १०० अंभंग संपादक - गजमल माळी, डॉ. श्री. म. पिंगे
श्रीमत् दासबोध ः सार्थ व सटीक (समर्थ रामदास) संपादक - डॉ. श्रीकृष्ण

देशमुख

घटक -४

दमयंती स्वयंवर - रघुनाथपंडित संपादक - अ. का. प्रियोळकर
पैजण संपादक - म. ना. अदवंत

एम. ए. मराठी सत्र – ३ अभ्यासपत्रिका -२ (मराठी भाषा बोली आणि व्याकरण) **COURSE OUTCOMES:**

१. भाषाविषयक संकल्पना , मराठी भाषेची उत्पत्ती व मराठी भाषेचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल .
२. मराठी भाषेच्या कालिक अवस्था, प्रमाण मराठी भाषा व मराठीच्या बोली या संबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान प्रगत होईल.
३. भाषिक प्रभाव व मराठी भाषेवरील विविध भाषांचा प्रभाव या सभंधी विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता समृद्ध होईल.

४. मराठीच्या भाषिक अभ्यासामधून मराठीची व्याकरणव्यवस्थेसंबंधात विद्यार्थांचे ज्ञान अभिवृद्ध होईल.
५. मराठीच्या भाषिक अभ्यासामधून विद्यार्थांचे भाषिक व लेखनविषयक कौशल्य समृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

मराठी भाषेची पूर्वपीठिका
मराठी भाषेची उत्पत्ती आणि विकास
भाषाकुल संकल्पना व मराठी भाषा
मराठी भाषेच्या कालिक अवस्था : प्राचीन मराठी, मध्यकालीन मराठी, अर्वाचीन

मराठी

घटक - २

प्रमाण भाषा व बोली : सहसंबंध
मराठीचे भाषिक प्रदेश व बोली भूगोल
मराठी प्रमाण भाषा
मराठीच्या प्रमुख बोलींचे भाषिक स्वरूप
विदर्भातील मराठी बोलींचे भाषिक विशेष : वर्हाडी, नागपुरी व झाडीपट्टी बोली

घटक -३

भाषिक प्रभावाची संकल्पना व भाषिक आदानप्रदान
मराठी भाषेवरील इंग्रजी भाषेचा प्रभाव
मराठी भाषेवरील फार्सी व हिंदी भाषेचा प्रभाव
मराठीवरील दक्षिणात्य भाषांचा प्रभाव
मराठीतील पारिभाषिक शब्द

घटक - ४

मराठीची व्याकरणव्यवस्था
शब्दांच्या जाती
विभक्तीविचार
प्रयोगविचार
काळ व लिंगविचार
मराठीची प्रमाण लेखनपद्धती

एम. ए. मराठी सत्र – ३ अभ्यासपत्रिका -३ (ग्रामीण साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. ग्रामजीवन , गावगाडा व ग्रामीण साहित्य यांच्यातील अनुबंध तसेच ग्रामीण साहित्याची ऐतिहासिक जडणघडण यांच्याविषयी विद्यार्थ्यांची जाणीव समृद्ध होईल.
३. ग्रामीण साहित्यातील महत्वपूर्ण साहित्याकृतीमधून प्रकट झालेल्या आशसूत्राच्या आधारे विद्यार्थ्यांचे अनुभवविश्व समृद्ध होईल.
४. ग्रामीण साहित्याच्या महत्वपूर्ण साहित्यकृतीचे अभिव्याक्तीरूप विद्यार्थ्यांला अवगत होईल.
५. ग्रामीण साहित्याच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांमध्ये ग्रामजीवनासंबंधीचे भान समृद्ध होवून त्याच्या व्यक्तिमत्वात सामाजिक उत्तरदायीत्वाची भावना विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

ग्रामीण साहित्य : संकल्पना, स्वरूप व विविध भूमिका
ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीसंबंधीची कारणमीमांसा व विविध प्रेरणा
ग्रामजीवन, ग्रामवास्तव, गावगाडा व ग्रामीण साहित्य : अनुबंध
ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांची ऐतिहासिक वाटचाल

घटक -२

१. चारिमेरा (कादंबरी) - सदानंद देशमुख
२. गावठाण (कादंबरी) - कृष्णात खोत

घटक - ३

१. शिळान आणि आठ कथा (कथासंग्रह) - उद्धव शेळके
२. लाल चिखल (निवडक भास्कर चंदनशिव) (कथासंग्रह) - संपादक इंद्रजित भालेराव

घटक - ४

१. पेरा (काव्यसंग्रह) - इंद्रजित भालेराव
२. पिढिप्येस्तर प्यादेमात (काव्यसंग्रह)- संतोष पद्माकर पवार

एम. ए. मराठी सत्र – ३ अभ्यासपत्रिका -४ (वाङ्मयीन चळवळी)

COURSE OUTCOMES:

१. साहित्य- चळवळीचे स्वरूप व चळवळीच्या साहित्यशास्त्राची संकल्पना समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. साहित्य- चळवळीची निर्मितीप्रक्रिया, साहित्यचळवळीचे प्रेरणास्त्रोत ,साहित्यचळवळीची सामाजपरिवर्तननिष्ठा यांच्या संबंधात विद्यार्थ्यांचे ज्ञान विकसित होईल.
३. साहित्य चळवळीचा सामाजिक ,सांस्कृतिक व अन्य चळवळीशी असलेला अनुबंध समजून घेण्याची विद्यार्थ्यांची जाणीव समृद्ध होईल.
४. मराठीतील विविध प्रकारच्या साहित्य चळवळीशी असलेला अनुबंध समजून घेण्याची विद्यार्थ्यांची ची जाणीव समृद्ध होईल.
५. साहित्य- चळवळीमधील समाजप्रबोधनतेचे विद्यार्थ्याला आकलन होवून या चळवळीतील आशयतत्वांच्या व अभिव्यक्तीरूपाच्या संबंधात त्याची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता अभिवृद्ध होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

मराठीतील वाङ्मयीन चळवळी : संकल्पना, स्वरूप उगम आणि विकास

प्राचीन काळातील संप्रदायनिष्ठ, धार्मिक - आध्यात्मिक चळवळी : संकल्पना व स्वरूप

प्राचीन कालखंडातील वाङ्मयीन चळवळींची धार्मिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
मराठीतील वाङ्मयीन चळवळींचा ऐतिहासिक आढावा : प्राचीन काळ

घटक - २

अर्वाचीन काळातील वाङ्मयीन चळवळी : संकल्पना, स्वरूप, उगम आणि विकास
वृत्तपत्रे, वाङ्मयीन नियतकालिके आणि मराठी साहित्य : अनुबंध : १८३२ ते १८८५
वृत्तपत्रे, वाङ्मयीन नियतकालिके आणि मराठी साहित्य : १८८५ ते १९४७
अर्वाचीन वाङ्मयीन चळवळींची सामाजिक सांस्कृतिक व राजकीय पार्श्वभूमी

घटक - ३

नवसाहित्याची चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि ऐतिहासिक वाटचाल
लघु-अनियतकालिकांची चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि इतिहास
दलित-आंबेडकरवादी साहित्य चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि ऐतिहासिक

वाटचाल

ग्रामीण साहित्याची चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि वाटचाल

घटक - ४

कामगार साहित्य चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि वाटचाल
स्त्रीवादी साहित्य चळवळ : स्वरूप, उगम आणि विकास
आदिवासी साहित्य चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि वाटचाल
मराठीतील मुस्लिम व ख्रिस्ती साहित्य चळवळ : स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि वाटचाल

एम. ए. मराठी सत्र - ४ अभ्यासपत्रिका -१ (मध्ययुगीन - आधुनिक गद्य)

COURSE OUTCOMES:

१. मराठी गद्याची संकल्पना, स्वरूप व अंतरंग समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. मध्ययुगीन व अर्वाचीन मराठी गद्याच्या विविधांगी लेखनविश्कारासंबंधी विद्यार्थीचे ज्ञान प्रगत होईल.

३. मध्ययुगीन काळातील महानुभाव गद्य, बखर गद्य आणि ऐतिहासिक पत्रवाङ्मय यासांबंधीची विद्यार्थांची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता अभिवृद्ध होईल.
४. अर्वाचीन गद्यवाङ्मयातील वैचारिक गद्य व ललित गद्य यांच्या अभ्यासामधून विद्यार्थांची जीवनदृष्टी व सौंदर्यदृष्टी समृद्ध होईल.
५. मध्ययुगीन आणि आधुनिक गद्यवाङ्मयाची जडणघडण विद्यार्थ्यांला समजून घेता येवून त्यासंबंधी विद्यार्थांचा चिकित्सक, तात्त्विक व समीक्षात्मक दृष्टीकोण विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

१. गद्य : संकल्पना व स्वरूप
२. मध्ययुगीन गद्याची उगममीमांसा
३. मध्ययुगीन मराठीचे गद्याचे आविष्कार : महानुभाव गद्य / बखरगद्य आणि ऐतिहासिक पत्र-गद्य
४. आधुनिक मराठी गद्याची उगममीमांसा
५. आधुनिक मराठी गद्याचे विविधांगी आविष्कार : ललितगद्य, वैचारिक गद्य, संकीर्ण गद्यलेखन

घटक - २

लीळाचरित्र - एकाक संपादक - डॉ. शं. गो. तुळपुळे
कृष्णाजी अनंत सभासद विरचित शिवछत्रपतींचे चरित्र (सभासद बखर)
संपादक - र. वि. हेरवाडकर

घटक -३

एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य (खंड २) संपादक - भा. ल. भोळे (साहित्य अकादमी)

विचारशिल्प (लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांचे निवडक निबंध) संपादक रा. ग. जाधव

घटक - ४

मनातली माणसं - नरेंद्र चपळगावकर

ग्राफिटी वॉल - कविता महाजन

एम. ए. मराठी सत्र – ४ अभ्यासपत्रिका -२ (भाषाविज्ञान)

COURSE OUTCOMES:

१. भाषाविज्ञानाची संकल्पना व भाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासपद्धती, भाषाविज्ञानाचे प्रकार व भाषाविज्ञानाचा विविध क्षेत्रांशी असलेला अनुबंध यासंबंधी विद्यार्थ्यांचे ज्ञान प्रगत होईल.
३. भाषाविज्ञानाच्या सिद्धांताच्या आधारे विद्यार्थ्यांची तार्किक , तात्विक व चिकित्सक विचारदृष्टी समृद्ध होईल.
४. स्वनिमविन्यास, पदिमविन्यास, वाक्याविन्यास, अर्थविन्यास यासांबंधीची विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता अभिवृद्ध होईल.
५. भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्याला वर्णनात्मक भाषाविज्ञान व सामाजिक भाषाविज्ञान यांचे अंतरंग अवगत होवून त्यासंबंधीची सैद्धांतिक दृष्टी विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

भाषा : स्वरूप व कार्य
भाषेची लक्षणे
भाषाविज्ञान : संकल्पना व स्वरूप
भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासपद्धती
भाषाविज्ञानाचा अन्य अभ्यासक्षेत्रांशी सहसंबंध

घटक - २

वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप
फेर्दिना द सोस्यूर यांचा भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन सिद्धांत
ब्यूमफिल्ड यांचा संरचनावादी सिद्धांत
नोम चॉम्स्की यांचा रचनांतरणाचा सिद्धांत
सपीर व बोर्फ यांचा भाषिक सापेक्षतावादाचा सिद्धांत
झॉक देरिदा यांचा विरचनावादाचा सिद्धांत

घटक -३

स्वनिमविन्यास : स्वन, स्वनिम, स्वनांतराचे स्वरूप ; स्वनिम विश्लेषणाची तंत्रे ; स्वनिमांचे प्रकार

पदिमविन्यास : रूपिका, रूपिम, रूपिकांतराचे स्वरूप ; रूपिम विश्लेषणाची तंत्रे ;
रूपिमांचे प्रकार

वाक्यविन्यास : वाक्य- स्वरूप; रूपबंध व वाक्य -परस्परसंबंध ; प्रथमोस्थित संघटक
पद्धती

अर्थविन्यास : अर्थ - स्वरूप ; अर्थक्षेत्र आणि घटकविश्लेषण ; अर्थप्रकार
घटक -४

सामाजिक भाषाविज्ञान : स्वरूप व वैशिष्ट्ये

भाषा, बोली व समाज : परस्परसंबंध

भाषा आणि विविध व्यवसायक्षेत्रे

भाषा आणि आर्थिक वर्गव्यवस्था

भाषा आणि लिंगभेदव्यवस्था : स्त्रियांची भाषा आणि पुरुषांची भाषा

भाषा आणि भौगोलिक क्षेत्रव्यवस्था : विविध बोलीरूपे

एम. ए. मराठी सत्र – ४ अभ्यासपत्रिका -३ (स्त्रीवादी साहित्य)

COURSE OUTCOMES:

१. स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना व या साहित्याचे स्वरूप समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. भारतीय समाजवास्तव, धर्मवास्तव, लिंगभेदवास्तव आणि स्त्रीवादी सहीय यांच्या अनुबंधाबाबत विद्यार्थ्यांची आकलनक्षमता व विश्लेषणक्षमता समृद्ध होईल.
३. मराठी स्त्रीवादी साहित्यकृतीमधून प्राक्त झालेल्या प्रमुख आशयसूत्राच्या संबंधात विद्यार्थांचे ज्ञान प्रगत होईल.
४. मराठी स्त्रीवादी साहित्यकृतींच्या अभिव्यक्तीरूपाचा विद्यार्थाला परिचय होईल व त्याआधारे विद्यार्थ्यांची भाषिक व वाङ्मयीन आकलनक्षमता अभिवृद्ध होईल.

५. मराठी स्त्रीवादी साहित्यकृतीच्या अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांमध्ये स्त्री पुरुषसहभावाची, संलभावाची व लिंगभेद विहितेची दृष्टी विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

स्त्रीवादी साहित्य : संकल्पना, स्वरूप, उगम आणि विकास.

स्त्रीवादी साहित्याच्या निर्मितीची पार्श्वभूमी आणि कारणमीमांसा

मराठीतील स्त्रियांचे लेखन व स्त्रीवादी लेखन : साम्यभेद, पाश्चात्य आणि भारतीय

स्त्रीवाद : साम्यभेद

मराठी स्त्रीकेंद्री व स्त्रीवादी साहित्याची वाङ्मयप्रकारनिष्ठ वाटचाल

घटक - २

उत्खनन - गौरी देशपांडे

भूमी - आशा बगे

घटक - ३

विदेही - विजया राजाध्यक्ष

हंस अकेला - मेघना पेठे

घटक - ४

दिगंत - अनुराधा पाटील

दीर्घकविता - रजनी परूळेकर

एम. ए. मराठी सत्र - ४ अभ्यासपत्रिका -४ (साहित्याचा सामाजिक - सांस्कृतिक अभ्यास) COURSE OUTCOMES:

१. साहित्य व समाज यांचा अनुबंध तसेच साहित्यातील अनुभवविश्व व समाजवास्तव यांचा परस्परसंबंध समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.
२. साहित्य व संस्कृती यांचा अनुबंध तसेच साहित्यातील अनुभवविश्व व संस्कृतीरूप यांचा परस्परसंबंध समजून घेण्यास विद्यार्थी सक्षम होईल.

३. साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाची विचारदृष्टी विद्यार्थ्याला अवगत होवून या विचारदृष्टीतून साहित्यकृतींचा अभ्यास करण्याची त्यांची क्षमता अभिवृद्ध होईल.
४. साहित्याच्या सांस्कृतिक अभ्यासाची विचारदृष्टी विद्यार्थ्याला अवगत होवून या विचारदृष्टीतून साहित्यकृतींचा अभ्यास करण्याची त्यांची क्षमता अभिवृद्ध होईल.
५. साहित्याच्या सामाजिक, सांस्कृतिक अभ्यासामधून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तीमत्वात सामाजिक व सांस्कृतिक दृष्टीकोन विकसित होईल.

(अभ्यासक्रम)

घटक - १

साहित्य आणि समाज : अनुबंध
 साहित्यातील अनुभवविश्व आणि समाजवास्तव : परस्परसंबंध
 साहित्याचे समाजशास्त्रीय अध्ययन : स्वरूप आणि विकास
 मराठी साहित्यातील समाजचित्रण : प्राचीन ते अर्वाचीन वाटचाल

घटक - २

साहित्य आणि संस्कृती : अनुबंध
 साहित्यातील अनुभवविश्व आणि संस्कृतिरूपे : परस्परसंबंध
 साहित्याच्या सांस्कृतिक अभ्यास : स्वरूप आणि विकास
 मराठी साहित्यातील संस्कृतिचित्रणाचे स्वरूप : प्राचीन ते अर्वाचीन वाटचाल

घटक -३

साहित्यकृतींचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास :
 फकिरा (कादंबरी) - अण्णाभाऊ साठे
 इंधन (कादंबरी)- हमीद दलवाई

घटक - ४

- साहित्यकृतींचा सांस्कृतिक दृष्टीने अभ्यास :
१. श्यामची आई (कादंबरी) - साने गुरुजी
  २. हिंदू : जगण्याची समृद्ध अडगळ (कादंबरी) - भालचंद्र नेमाडे

अ.क्र.	फोटो	पूर्ण नाव	पद	शैक्षणिक
--------	------	-----------	----	----------

				अर्हता
१.		डॉ. नरेंद्र इश्वर घरत	सहायक प्राध्यापक (मराठी विभागप्रमुख)	एम. ए. मराठी, एम.फिल., नेट., पीएचडी., बी. एड.
२.		डॉ. राजेंद्र गोविंदराव नाईकवाडे	प्राध्यापक	एम. ए. (मराठी, हिंदी) एम.फिल., नेट.(जेआर एफ) , पीएचडी.,
३.		श्री राहुल रामदास उईके	सहायक प्राध्यापक (सी. एच. बी.)	एम. ए. मराठी, नेट., बी. एड.
४.		डॉ. कविता देवराव लुटे	सहायक प्राध्यापक (सी. एच. बी.)	एम. ए. मराठी, एम.फिल., नेट., पीएचडी., बी. एड.
५.		कु. प्रज्ञा परिजन दुधे	सहायक प्राध्यापक (सी. एच. बी.)	एम. ए. मराठी, बी. एड.

